

Dr Henryk Adam Nowicki
Katedra Publicznego Prawa Gospodarczego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
w Toruniu

Autoreferat
w postępowaniu habilitacyjnym
w dziedzinie nauk prawnych, w dyscyplinie naukowej prawo

Autoreferat przedstawia dorobek i osiągnięcia naukowe w rozumieniu art. 18a ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. z 2014 r., poz. 1852 ze zm.).

- I. **Imię i nazwisko:** Henryk Adam Nowicki.

- II. **Posiadane dyplomy, stopnie naukowe, informacje o dotychczasowym zatrudnieniu:**
  - 1974–1978 studia wyższe: Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, kierunek administracja.
  - 1978 – egzamin magisterski, promotor: prof. dr hab. Eugeniusz Ochendowski, temat pracy magisterskiej: Przepisy prawne powszechnie obowiązujące stanowione przez rady narodowe i terenowe organy administracji ogólnej. Za pracę magisterską otrzymałem nagrodę Wojewody Toruńskiego dr. Jana Przytarskiego.
  - W 1978 roku podjąłem pracę w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika na stanowisku starszego referenta. Z dniem 31 grudnia 1978 roku zostałem zatrudniony na stanowisku asystenta stażysty w Zakładzie Administracji i Prawa Administracyjnego (Instytut Administracji i Zarządzania) Wydziału Prawa i Administracji UMK. Od 1 listopada 1979 roku zostałem zatrudniony na stanowisku asystenta, następnie starszego asystenta. W dniu 16 maja 1980 roku ukończyłem Podyplomowe Studium Polityczno-Pedagogiczne UMK.

Pracę doktorską napisałem pod kierunkiem naukowym prof. dr. hab. Stanisława Jędrzejewskiego na temat: Przedsiębiorstwo państwowe w sferze stosunków administracyjno-prawnych (recenzenci: prof. dr hab. Jan Szreniawski UMCS, prof. dr hab. Eugeniusz Ochendowski UMK). Publiczna obrona pracy doktorskiej odbyła się przed Radą Wydziału Prawa i Administracji UMK w dniu 19 stycznia 1988 roku. W tym też dniu Rada Wydziału Prawa i Administracji UMK nadał mi stopień doktora nauk prawnych.

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych zostałem zatrudniony od dnia 1 maja 1988 roku na stanowisku adiunkta, a od 1 października 2003 roku na stanowisku starszego wykładowcy. W roku 1979 z Zakładu Administracji i Prawa Administracyjnego został wyodrębniony Zakład Administracji Gospodarczej, którego kierownikiem został prof. dr hab. Stanisław Jędrzejewski, a w którym ja również zostałem zatrudniony. Zakład następnie zmienił nazwę na: Katedrę Administracyjnego Prawa Gospodarczego, obecnie zaś jest to Katedra Publicznego Prawa Gospodarczego.

W czasie zatrudnienia w Uniwersytecie byłem dodatkowo zatrudniany: na stanowisku specjalisty (3/4 etatu), zajmując się przygotowywaniem uniwersyteckich wewnętrznych aktów prawnych (16.01.1989-31.08.1991 r.). W okresie od 1 września 2011 do 30 września 2015 roku pełniłem obowiązki koordynatora projektu (1/2 etatu) „Dobre prawo – sprawne rządy” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Realizując projekt, kierowałem przeprowadzaniem szkoleń z zakresu prawa administracyjnego dla 1557 pracowników z 301 jednostek samorządu terytorialnego. Jednocześnie przygotowaliśmy, na wniosek jednostek samorządu terytorialnego, 227 opinii prawnych. W ramach projektu współdziałałem z członkami polskiej delegacji Komitetu Regionów UE, dla których kierowałem przygotowaniem 3 ekspertyz oraz udzielaniem konsultacji w zakresie tematów będących przedmiotem prac Komitetu Regionów. Elementem podsumowującym tę współpracę było zorganizowanie międzynarodowej konferencji „Projekty Smart Cities i znaczenie partnerstwa publiczno-prywatnego w implementacji programów europejskich”, której współorganizatorem były: European Conservatives and Reformists Group in the Committee of the Regions oraz Katedra Publicznego Prawa Gospodarczego UMK.

W okresie pracy w moim podstawowym miejscu pracy, którym zawsze był Wydział Prawa i Administracji UMK, podejmowałem dodatkowe zatrudnienia, między innymi

na stanowisku głównego specjalisty w Ministerstwie Przekształceń Własnościowych, w którym pracowałem od 17 czerwca 1991 do dnia 30 września 1993 roku.

Członek Komisji ds. Wspierania Partnerstwa Publiczno-Prywatnego działającej przy Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich.

Dodatkowo jestem zatrudniony w Kujawskiej Szkole Wyższej (wcześniej Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna) we Włocławku na stanowisku adiunkta (1.03.1998-31.08.1989 oraz od 1.10.2005 r. do chwili obecnej).

III. Osiągnięcia, o których mowa w art. 16 ust.2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. z 2014 r., poz. 1852 ze zm.):

Jak osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój prawa jako dyscypliny naukowej pragnę zaprezentować cykl publikacji powiązanych, który można zatytułować:

Innowacyjność a zamówienia publiczne, zagadnienia publicznoprawne

Na ów cykl publikacji powiązanych składają się:

1. *Prawo zamówień publicznych - pojęcie i zakres regulacji*, [w:] *XV-lecie systemu zamówień publicznych w Polsce*, red. H. Nowicki, J. Sadowy, UZP, Warszawa 2009.
2. *Wprowadzenie do systemu zamówień publicznych*, [w:] *System zamówień publicznych w Polsce*, red. J. Sadowy, UZP, Warszawa 2013.
3. *Podstawy prawne systemu zamówień publicznych w Polsce*, [w:] *System zamówień publicznych w Polsce*, red. J. Sadowy, UZP, Warszawa 2013.
4. *Zasady udzielania zamówień w ustawie Prawo zamówień publicznych*, [w:] *System zamówień publicznych w Polsce*, red. J. Sadowy, UZP, Warszawa 2013.
5. *Nowe dyrektywy zamówieniowe a polskie prawo zamówień publicznych. Uwagi de lege ferenda*, [w:] *Prawo zamówień publicznych. Stan obecny i kierunki zmian*, red. H. Nowicki, P. Nowicki, Wrocław 2015, **wspólnie z:**
P. Nowickim, którego udział w publikacji stanowi 33,33% .....
M. Wierzbowskim, którego udział w publikacji stanowi 33,33% .....
mój udział w publikacji stanowi 33,33% .....

6. *Partnerstwo publiczno-prywatne jako element systemu zamówień publicznych*, [w:] Studia BAS 2014, nr 3 (39), *Partnerstwo publiczno-prywatne*, red. G. Gołębiewski i K. Marchewka-Bartkowiak, Biuro Analiz Sejmowych, Kancelaria Sejmu, **wspólnie z:** Pawłem Nowickim, którego udział w publikacji stanowi 50% .....
mój udział w publikacji stanowi 50% .....
7. *Przygotowanie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego i jego wpływ na innowacyjność udzielanego zamówienia*, [w:] *Państwo a gospodarka. Kierunki zmian publicznego prawa gospodarczego*, red. H. Nowicki, P. Nowicki, Toruń 2016.
8. *Prawo zamówień publicznych instrumentem kreowania innowacyjnej gospodarki*, [w:] *Instrumenty prawne oddziaływania na gospodarkę*, red. A. Powałowski, 2016.
9. *Partnerstwo innowacyjne*, [w:] *Państwo a gospodarka. Instrumenty prawne realizacji zamówień publicznych*, red. H. Nowicki, P. Nowicki, Toruń 2015.
10. *Zamówienia publiczne elementem innowacyjności w polityce gospodarczej Unii Europejskiej*, [w:] *Rola państwa w procesach podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorców. Diagnoza istniejących uwarunkowań i barier prawnych, perspektywy rozwoju*, red. A. Brzezińska-Rawa, C.H.Beck 2015.
11. *Innowacyjność w polskim prawie zamówień publicznych - zagadnienia wybrane*, [w:] *Rola państwa w procesach podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorców. Diagnoza istniejących uwarunkowań i barier prawnych, perspektywy rozwoju*, red. A. Brzezińska-Rawa, CH.Beck 2015.
12. *System zamówień publicznych jako regulacja prawna kreująca innowacyjność*, [w:] *Nowe podejście do zamówień publicznych – zamówienia publiczne jako instrument zwiększenia innowacyjności gospodarki i zrównoważonego rozwoju. Doświadczenia polskie i zagraniczne*, red. J. Niczyporuk, J. Sadowy, M. Urbanek, UZP-UMCS, Lublin 2011.
13. *Nowe podejście do zamówień publicznych. Zamówienia publiczne jako instrument zwiększenia innowacyjności – szanse i bariery*, [w:] *Inwestor, wykonawca, partnerami w realizacji inwestycji. Prawda czy fałsz*, Polski Związek Pracodawców Budowlanych, Warszawa 2011.

Prowadząc badania dotyczące zagadnień innowacyjności w systemie zamówień publicznych, odnosiłem je do rozważań o charakterze publicznoprawnym. Jako podstawowe tezy badawcze wskazuję na trzy bezpośrednio ze sobą powiązane zagadnienia:

- 1) Innowacyjność w gospodarce to także zadania dla państwa, którego to zadania bez odpowiedniej regulacji prawnej nie można osiągnąć.
- 2) Jednym z istotnych instrumentów realizacji innowacyjności w gospodarce są zamówienia publiczne, zobowiązują one bowiem do racjonalizacji działalności gospodarczej i obligują do poszukiwania nowych technologii.
- 3) Innowacyjność gospodarki osiągana poprzez zamówienia publiczne to problematyka atrakcyjna teoretycznie i praktycznie. O atrakcyjności poznawczej przesądza w szczególności pytanie o zakres ingerencji państwa w gospodarkę, w tym w sferę wydatkowania środków poprzez zamówienia publiczne. O przydatności praktycznej przesądza fakt, że system zamówień publicznych tworzą umowy odpłatne zawierane przez zamawiających, którymi są głównie podmioty publiczne, a wykonawcami, którymi są w znakomitej większości przedsiębiorcy. To właśnie udział tych podmiotów (podmiotów publicznych i przedsiębiorców) w zamówieniach publicznych nadaje tym rozważaniom wymiar praktyczny.

Wprowadzeniu do polskiego systemu prawa regulacji dotyczących zamówień publicznych towarzyszyło, zarówno w ustawie z 1994 roku, jak i w ustawie z 2004 roku, określenie zakresu regulacji przez wskazanie zasad i trybów udzielania zamówień publicznych, organów właściwych w sprawach uregulowanych w ustawie, środków ochrony prawnej oraz kontroli. Polski prawodawca nie wskazuje w sposób bezpośredni, w treści przepisów ustaw, celów którym miały i mają służyć udzielane zamówienia. Oczywistym jest podstawowy cel regulacji, na co wskazuję w swoich publikacjach, którym jest dokonywanie zakupów dostaw, usług lub robót budowlanych. W odniesieniu do jednostek sektora finansów publicznych przepisy z zakresu finansów publicznych określają, że dokonywanie wydatków publicznych powinno być celowe i oszczędne, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalizowania doboru metod i środków służących terminowemu osiągnięciu założonych celów. Pomimo wielokrotnego nowelizowania przepisów ustawy - Prawo zamówień publicznych nie wprowadzono regulacji wskazujących bezpośrednio na osiągnięcie innych celów (tzw. pozazakupowych), które mogą być osiągnięte wraz z dokonywanymi zakupami w systemie zamówień publicznych. Cele pozazakupowe, które mogą być osiągnięte poprzez udzielane zamówienia publiczne, wyprowadzam z przepisów będących podstawą nowelizowania

przepisów ustawy - Prawo zamówień publicznych oraz aktów prawnych, które zaliczam do systemu prawa zamówień publicznych.

Aby móc szerzej wskazać na cele, którym może służyć system zamówień publicznych, dokonałem zdefiniowania systemu prawa regulującego udzielanie zamówień publicznych. Było to działanie niezbędne ze względu na przyjęte przez mnie szerokie rozumienie systemu prawa zamówień publicznych. Funkcjonujący w Polsce system prawny zamówień publicznych kształtowany jest zarówno aktami prawa krajowego, jak i aktami prawnymi Unii Europejskiej. Przepisy aktów prawnych składających się na ten system określają między innymi cele, które mają lub też mogą być osiągnięte poprzez prowadzone postępowania o udzielenie zamówienia publicznego i udzielane zamówienia publiczne. Zdefiniowaniu pojęcia systemu prawa zamówień publicznych obowiązującego w Polsce poświęciłem kilka publikacji, w których wskazywałem na wyodrębnianie się tej regulacji prawnej. Były to między innymi następujące publikacje: *Prawo zamówień publicznych - pojęcie i zakres regulacji* [w:] *XV-lecie systemu zamówień publicznych w Polsce*, red. H. Nowicki, J. Sadowy, UZP, Warszawa 2009; *Wprowadzenie do systemu zamówień publicznych* [w:] *System zamówień publicznych w Polsce*, red. J. Sadowy, UZP, Warszawa 2013; *Podstawy prawne systemu zamówień publicznych w Polsce* [w:] *System zamówień publicznych w Polsce*, red. J. Sadowy, UZP, Warszawa 2013; *Zasady udzielania zamówień w ustawie Prawo zamówień publicznych* [w:] *System zamówień publicznych w Polsce*, red. J. Sadowy, UZP, Warszawa 2013; *Nowe dyrektywy zamówieniowe a polskie prawo zamówień publicznych. Uwagi de lege ferenda* [w:] *Prawo zamówień publicznych. Stan obecny i kierunki zmian*, red. H. Nowicki, P. Nowicki, Wrocław 2015; *Partnerstwo publiczno-prywatne jako element systemu zamówień publicznych*, [w:] *Studia BAS 2014, nr 3 (39), Partnerstwo publiczno-prywatne*, red. G. Gołębiowski i K. Marchewka-Bartkowiak, Biuro Analiz Sejmowych, Kancelaria Sejmu.

Przed wskazaniem aktów prawnych tworzących ów system należy wskazać, co czyniłem w publikacjach poświęconych temu tematowi, na pojęcie zamówienia publicznego zdefiniowanego zarówno na gruncie prawa UE, jak i prawa krajowego. Zgodnie z dyspozycją art. 2 pkt 13 ustawy - Prawo zamówień publicznych: zamówienie publiczne to umowa odpłatna zawierana między zamawiającym a wykonawcą, której przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane. W konsekwencji ustawowego zdefiniowania pojęcia zamówienia publicznego przyjmuję

pojęcie systemu zamówień publicznych jako wszystkich umów odpłatnych, których przedmiotem są dostawy, usługi lub roboty budowlane, zawierane przez podmioty zamawiające zgodnie z przepisami aktów prawnych regulujących udzielanie zamówień publicznych. Do systemu zamówień publicznych zaliczam umowy o udzielenie zamówienia publicznego, umowy koncesji na usługi, umowy koncesji na roboty budowlane oraz umowy zawierane w systemie partnerstwa publiczno-prywatnego z wykorzystaniem umów koncesji lub umów zawieranych w trybie Pzp. Nie wchodząc w szersze rozważania dotyczące samych umów w zamówieniach publicznych i ich charakteru prawnego przyjmuję, że są to umowy regulowane przepisami prawa prywatnego z odpowiednim zastosowaniem przepisów szczególnych zawartych w aktach prawnych regulujących procedury prowadzące do zawarcia tychże umów. Przyjęcie przez mnie poglądu wskazującego na tak uproszczone widzenie umów wynika z przedmiotu moich głównych rozważań skierowanych na cele, które mogą być osiągnięte przez system zamówień publicznych. Nie zmienia to jednak moich poglądów, wyrażanych w niektórych publikacjach, wskazujących na możliwość innej klasyfikacji tych umów - jako umów administracyjnych czy też umów publicznych. W doktrynie polskiego prawa administracyjnego, co do zasady, wskazuje się głównie na umowy cywilnoprawne jako jedną z prawnych form działania administracji. Natomiast od pewnego już czasu część przedstawicieli doktryny polskiego prawa administracyjnego zaczyna wskazywać na publicznoprawny charakter umów zawieranych przez administrację jako umów administracyjnych lub umów publicznych regulowanych przepisami prawa publicznego (M. Kania, *Umowa o partnerstwie publiczno-prywatnym. Studium administracyjnoprawne*, Katowice 2013; *Podmioty administracji publicznej i prawne formy ich działania, Studia i materiały z konferencji jubileuszowej Profesora Eugeniusz Ochendowskiego*, Toruń 2005; *Umowy w administracji*, red. J. Boć, L. Dziewięcka-Bokun, Kolonia Limited 2008; *Formy prawne działania administracji gospodarczej [w:] System prawa administracyjnego, Publiczne prawo gospodarcze*, tom 8B, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, C.H.Beck 2013).

Konsekwencją przyjętego przez mnie zdefiniowania systemu zamówień (umów) publicznych jest określenie systemu prawa zamówień publicznych, który przyjmuję jako regulację definiowaną na kilku płaszczyznach jego szczególności i zakresu regulacji.

Do systemu prawa zamówień publicznych zaliczam nie tylko akty prawne bezpośrednio odnoszące się do prowadzonych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego i w efekcie służące zawieraniu umów dotyczących dostaw, usług lub robót budowlanych. Do tego systemu prawa zaliczam, obok ustawy Pzp, również inne akty prawne, między innymi dotyczące koncesji na roboty budowlane lub usługi, które to koncesje są *de facto* zamówieniami publicznymi (na co wskazywałem już powyżej). Definiowania systemu prawa zamówień publicznych dokonywałem w kilku znaczeniach i płaszczyznach, wychodząc od ujęcia systemowego jako zbioru regulacji powiązanych i uporządkowanych oraz wzajemnie oddziaływających. Proponowane ujęcie systemu prawa zamówień publicznych ma w pierwszej kolejności walor teoretyczny, ze względu na atrakcyjność badawczą oraz możliwą różnorodność analizy tego pojęcia. Przyjęty przeze mnie system prawa zamówień publicznych ma również istotne znaczenie porządkujące, które jest szczególnie przydatne w praktyce podmiotów wydatkujących środki poprzez zamówienia publiczne. Moja propozycja wyodrębnienia systemu prawa zamówień publicznych ma również znaczenie edukacyjne, dydaktyczne, które jest szczególnie ważne dla osób prowadzących wykłady, kursy, szkolenia itp. W szczególności czynię to w publikacji *Pojęcie prawa zamówień publicznych*, [w:] *System zamówień publicznych w Polsce*, Warszawa 2013, s. 69 i n. Bardzo ważnym faktem dla systemowego ujęcia prawa zamówień publicznych jest również członkostwo Polski w strukturach Unii Europejskiej i przyjęcie do systemu prawa polskiego regulacji prawa unijnego.

W przywołanej powyżej publikacji pojęcie prawa zamówień publicznych ująłem i przedstawiłem w kilku płaszczyznach:

- 1) pierwszym ujęciem jest najwęższe jego rozumieniu i obejmuje ono Prawo zamówień publicznych jako ustawę z 29 stycznia 2004 r. wraz z aktami prawnymi wykonawczymi oraz ustawę z dnia 9 stycznia 2009 r. o koncesji na roboty budowlane lub usługi,
- 2) w drugim ujęciu „prawo zamówień publicznych” przyjmuję jako regulację prawną wskazaną powyżej oraz przepisy zawarte w innych ustawach, do których bezpośrednio Pzp się odwołuje (np. powoływane definicje z innych ustaw lub ustawy, których przepisy stosuje się uzupełniająco „jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej” lub „stosuje się odpowiednio”),
- 3) trzecie ujęcie „prawa zamówień publicznych” proponuję jako obejmujące akty prawne wyżej wskazane oraz ustawy odwołujące się i zobowiązujące do stosowania (w

określonych prawnie sytuacjach) przepisów ustawy - Prawo zamówień publicznych lub ustawy koncesyjnej (przykładem takich ustaw mogą być: ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej oraz ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz liczne inne ustawy),

4) natomiast w ujęciu czwartym pojęcie „prawo zamówień publicznych” przyjmuję jak regulację obejmującą wyżej wskazane akty prawa krajowego oraz akty prawne Unii Europejskiej z zakresu zamówień publicznych, w tym dyrektyw UE (w szczególności: nr 2014/24/UE, 2014/25/UE, 2014/23/UE, 2009/81/WE, 2007/665/WE, 89/665/EWG, 1992/13/EWG, 2009/33/WE, 2014/55/UE) i rozporządzenia UE (w szczególności: 2016/7, 2015/1986, 2013/2008).

Niezależnie od przyjętego kryterium zaliczania poszczególnych aktów prawnych do systemu prawa zamówień publicznych zakładam, że zawsze do tego systemu należą przepisy prawne zawarte w aktach prawnych Unii Europejskiej wywołujące tzw. skutek bezpośredni w systemach prawa państw członkowskich. Wskazuję również, że wąskie ujęcie systemu prawa zamówień publicznych ograniczone tylko do ustawy Pzp skutkuje tym, że nie da się stosować jej przepisów bez korzystania z regulacji zawartych w innych, wyżej wskazanych aktach prawnych. Takimi aktami prawnymi stosowanym bezpośrednio są między innymi rozporządzenia UE dotyczące CPV, dotyczące korzystania ze standaryzowanych ogłoszeń lub standaryzujące jednolity europejski dokument zamówienia.

Przyjęte przez mnie wielopłaszczyznowe przedstawienie systemu prawa zamówień ma walor badawczy, porządkujący, dydaktyczny, edukacyjny i - co uznaję za najważniejsze - wskazuje na ujęcie systemowe prawa zamówień publicznych.

Zaproponowane ujęcie systemu prawa zamówień publicznych jest pierwszym tak usystematyzowanym ujęciem i może być ocenione jako istotny wkład w rozwój teorii prawa.

Omawiając ujęcie systemu prawa zamówień publicznych, w pierwszej kolejności wskazuję na ujęcie przedmiotowe (materialne) tej regulacji. Jestem zwolennikiem odnoszenia się do tej regulacji właśnie ze względu na jej przedmiot, przyjmując jednocześnie kwestie proceduralne i ustrojowe jako mające charakter służebny wobec podstawowego celu, którym według prawodawcy jest zawieranie umów w sprawach zamówień publicznych. Jednocześnie za drugoplanową uznaję dyskusję o przynależności tychże regulacji do poszczególnych gałęzi prawa. Sztywne ujmowanie poszczególnych aktów prawnych zaliczanych do systemu prawa zamówień

publicznych jako przynależnych do poszczególnych gałęzi prawa wydaje się dzisiaj mało zasadne. Dlatego też uważam, że dyskusje dotyczące przynależności regulacji z zakresu zamówień publicznych do poszczególnych gałęzi należy zastąpić dyskusją i podejściem do tej regulacji w ujęciu przedmiotowym (materialnym). Takie podejście do systemu prawa zamówień publicznych oczywiście nie umniejsza znaczenia regulacji o charakterze ustrojowym i proceduralnym. Z tym jednak założeniem, na które wskazuję w swoich publikacjach, że regulacje ustrojowe i proceduralne spełniają funkcję służebną wobec regulacji materialnych. Takie wielopłaszczyznowe przedstawienie systemu prawa zamówień publicznych jest determinowane postrzeganiem tej regulacji przez pryzmat przedmiotu regulacji oraz celu podstawowego, któremu służy ta regulacja, a którym jest zawieranie umów odpłatnych na dostawy, usługi lub roboty budowlane. Oczywiście przedstawiając (powyżej) system prawa zamówień publicznych, wskazywałem na obecnie obowiązujące w tym zakresie akty prawne, zarówno prawa krajowego, jak i prawa Unii Europejskiej. W swych publikacjach wskazuję również na przykładowe akty prawne „powiązane” z systemem prawa zamówień publicznych, których krąg jest zdecydowanie szerszy. Uznaję jednak, że powoływanie wszystkich tych aktów prawnych jest przedsięwzięciem zbędnym (dla potrzeb przedstawienia wyżej wskazanego tematu).

Dla potrzeb badawczych dotyczących tematu głównego, jakim jest dla mnie innowacyjność osiągnana poprzez system zamówień publicznych, przeprowadzam analizę celów systemu zamówień publicznych, które są określane przez prawodawcę unijnego oraz krajowego. Analiza powyższa pozwoliła mi na zidentyfikowanie celów, którym ma służyć system prawa zamówień publicznych oraz które powinny być osiągnane równocześnie wraz z realizacją celów zakupowych.

Na tak zdefiniowany system prawa zamówień publicznych, wraz ze wskazaniem celów tego systemu, bezpośredni wpływ wywierają regulacje zawarte w wielu aktach prawnych oraz innych dokumentach Unii Europejskiej kształtujących poszczególne polityki, między innymi polityki gospodarcze, które mają prowadzić do osiągnięcia zakładanych efektów. Realizacji polityk gospodarczych służą określane w tychże aktach prawnych i dokumentach cele szczegółowe, poprzez wypełnienie których organy UE i organy krajowe realizują poszczególne przyjęte polityki.

Wskazując na cele, którym ma służyć system prawny zamówień publicznych, jednocześnie podkreślam, że ujęcie i wskazanie poszczególnych celów jest różnie

przedstawiane w poszczególnych aktach prawnych, oficjalnych dokumentach urzędowych związanych z wprowadzaniem tych aktów prawnych oraz literaturze przedmiotu. Podstawowe cele zamówień publicznych, na co wskazuję w swych publikacjach, pozostają niezmiennie i wynikają w pierwszej kolejności z prawa pierwotnego UE oraz są konsekwencją utworzenia wspólnego rynku wewnętrznego w ramach UE. Jednocześnie wskazuję na zachowanie podstawowych zasad dotyczących funkcjonowania wspólnego rynku, takich jak: konkurencyjność; równość (zakaz dyskryminacji); swoboda przepływu towarów, osób, usług i kapitału (*Wprowadzenie do systemu zamówień publicznych*, [w:] *System zamówień publicznych w Polsce*; *Zamówienia publiczne elementem innowacyjności w polityce gospodarczej Unii Europejskiej*, [w:] *Rola państwa w procesach podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw...*). Za oczywisty uznaję fakt, że zamówienia publiczne są istotną częścią wspólnego rynku i tym samym system prawa zamówień publicznych jest ważną częścią systemu prawa wpływającą na funkcjonowanie tego rynku.

Uważam, że system prawa zamówień publicznych nabiera szczególnego znaczenia ze względu na realizowanie polityki UE określającej prawne reguły dokonywania zakupów usług, dostaw czy też robót budowlanych, poprzez które możemy wprowadzać np. obowiązek dostarczenia towarów lub usług będących wynikiem zastosowania nowoczesnych (innowacyjnych) rozwiązań lub spełniających określone wymogi środowiskowe (zielone zamówienia). Wskazuję również na fakt, że procesy wydatkowania środków (szczególnie publicznych) służą nie tylko realizacji celów bezpośrednio określanych przepisami prawa, ponieważ są także jednym z instrumentów pośredniego oddziaływania państwa na rynek dzięki pobudzaniu popytu na dostawy, usługi lub roboty budowlane (*Prawo zamówień publicznych instrumentem kreowania innowacyjnej gospodarki* [w:] *Instrumenty prawne oddziaływania na gospodarkę*, red. A. Powalowski, 2016).

Dokonując analizy dotychczasowego funkcjonowania systemu prawa zamówień publicznych wskazuję na szereg różnych celów realizowanych przez system zamówień publicznych, do których zaliczam: efektywne wydatkowanie środków, przejrzyste wydatkowanie środków, otwarcie rynku zamówień publicznych na konkurencję, przeciwdziałanie naruszeniom prawa (korupcji), innowacyjność w zamówieniach publicznych, zielone zamówienia publiczne, zamówienia prospołeczne, wspieranie MŚP, zamówienia transgraniczne i inne określane przepisami prawa

(*Innowacyjność w polskim prawie zamówień publicznych - zagadnienia wybrane [w:] Rola państwa w procesach podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorców ...; Prawo zamówień publicznych instrumentem kreowania innowacyjnej gospodarki [w:] Instrumenty prawne oddziaływania ...*, red. A. Powalowski, 2016).

Przedstawiając polityki, które mają być realizowane i osiągnęte przez system prawa zamówień publicznych, pozwalam sobie postawić jednocześnie tezę o nadmiarze oczekiwanych efektów, których realizacja powinna być osiągnięta jako efekty „pozazakupowe” zamówień publicznych. Wskazuję jednocześnie, że określanie tak licznych celów i oczekiwanych efektów, osiągnięcie których ma być wynikiem funkcjonowania systemu zamówień publicznych, może powodować, że samo zamówienie jest odbierane jako działanie służące głównie realizacji tych polityk. Należy jednak podkreślić, że to zamawiający, działając na podstawie i w granicach prawa, zgodnie z gwarantowaną prawnie samodzielnością, racjonalizując swoje działania, dobiera takie instrumenty prawne z systemu prawa zamówień publicznych, które będą służyły osiągnięciu właściwych i oczekiwanych efektów przez zamawiającego. Samodzielność zamawiającego stwarza mu możliwość dokonywania wyborów, w ramach systemu prawnego, właściwych działań na poszczególnych etapach procesu przygotowania, udzielania i realizacji zamówienia publicznego. Właściwy dobór metod działania oraz narzędzi służy nie tylko racjonalnemu wydatkowaniu środków, ma również realizować cele, które zamawiający zamierza osiągnąć w ramach udzielanego zamówienia publicznego. Podkreślam również, że system prawa, w tym prawa zamówień publicznych, może zobowiązywać zamawiającego do realizacji określonych polityk, z tym jednak zastrzeżeniem, że dobór narzędzi i określanie ich zakresu i znaczenia przy udzielanym zamówieniu będzie należało do decyzji zamawiającego. Zamawiającego realizującego udzielanie zamówień publicznych w powyższy sposób, z wykorzystaniem podejścia na realizację celów „pozazakupowych”, określam jako zamawiającego racjonalnego lub też tzw. inteligentnego zamawiającego.

Dokonując analizy systemu prawa zamówień publicznych, w ramach prowadzonych badań dokonałem zdefiniowania celów, które mogą być osiągnięte poprzez system zamówień publicznych. Przedmiotem moich badań było zwrócenie szczególnej uwagi na jeden z celów, jakim jest działanie na rzecz pobudzenia innowacyjnej gospodarki poprzez system prawa zamówień publicznych. Za oczywisty

uznają fakt, że efekt innowacyjności osiągany może być przez udzielane zamówienia publiczne, jednak niezbędnym działaniem państwa jest przyjmowanie odpowiednich regulacji prawnych, dających podstawy prawne do działań mających walor innowacyjności. Świadomość i determinacja zamawiających w poszukiwaniu zakupów innowacyjnych to ważny i niezbędny element służący osiągnięciu celu innowacyjności. Jednak podstawowy wymiar ma właściwe uregulowanie tej problematyki przez państwo w obowiązującym systemie prawa, w tym przypadku prawa zamówień publicznych. W swych publikacjach wskazuję na niezbędność działań państwa (prawodawcy) służących realizacji celu innowacyjności, którym jest w pierwszej kolejności zdefiniowanie pojęcia innowacyjności oraz powiązanie tego pojęcia z realizacją innych polityk w systemie zamówień publicznych. Wskazuję, że prawne zdefiniowanie pojęcia innowacyjności jest niezbędnym działaniem, które powinien podjąć prawodawca krajowy. Przy tym pojęcie to powinno być wzorowane na regulacjach unijnych i uwzględniać rozumienie tego pojęcia na gruncie innych nauk. Prawne zdefiniowanie pojęcia innowacyjności, w ujęciu przeze mnie proponowanym, jako pojęcie uniwersalne będzie mogło być wykorzystywane w szerokim zakresie na gruncie systemu prawa zamówień publicznych, będzie stwarzało możliwość innowacyjnego podejścia na każdym etapie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Dotychczasowe polskie regulacje prawne dotyczące wspierania działalności innowacyjnej, jak wskazuje w swych publikacjach, odnoszą to pojęcie do badań naukowych, przemysłowych, przedkomercyjnych, inwestycji technologicznych, opracowywania nowych technologii oraz prac rozwojowych współfinansowanych w ramach kredytu i premii technologicznej, mogą również służyć nadawaniu przedsiębiorcy statusu centrum badawczo-rozwojowego. Działalność innowacyjną polskie przepisy prawa określają również jako działalność polegającą na opracowywaniu nowych technologii oraz uruchamianiu, na podstawie tychże technologii, wytwarzania nowych lub znacząco nowych albo znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług. Innowacyjnym działaniem, w rozumieniu przepisów ustawy, jest również inwestycja technologiczna (ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej).

Dokonując analizy przepisów prawa odnoszących się do działalności innowacyjnej wskazuję jednocześnie, że powyższe przepisy „instytucjonalizują” procesy innowacyjne przez łączenie ich z badaniami naukowymi i pracami

rozwojowymi oraz możliwością uzyskiwania przez innowacyjnych przedsiębiorców statusu centrum badawczo-rozwojowego (w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych). Wskazują jednocześnie na ograniczone oddziaływanie powyższych regulacji (choć skierowanych do wszystkich kategorii przedsiębiorców) na rynku zamówień publicznych. Uczestnikami rynku zamówień publicznych są w pierwszej kolejności zamawiający oraz wykonawcy, którzy niekoniecznie muszą mieć status przedsiębiorcy. Pojęcie wykonawcy w rozumieniu prawa zamówień publicznych jest zdecydowanie szersze od pojęcia przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. oraz ustawy z dnia 4 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

Pozwalam sobie dodać, że powyższe przepisy praktycznie skierowane są do dużych przedsiębiorców, posiadających określony potencjał pozwalający na spełnienie wymogów określonych przepisami prawa. Za jedną z przyczyn ograniczających wzrost działań innowacyjnych uważam sformalizowane procedury związane z zaliczeniem danej działalności jako innowacyjnej w rozumieniu tychże regulacji prawnych. Jednym z wymogów, obok uzyskania statusu centrum badawczo-rozwojowego, jest otrzymanie przez przedsiębiorcę innowacyjnego patentu (w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej, przy czym pojęcie „patent” należy rozumieć szerzej, jako wszelkie prawa wynikające z rejestrów prowadzonych przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej oraz przepisów ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o dokonywaniu europejskich zgłoszeń patentowych oraz skutkach patentu europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej) lub zaliczenie kosztów działalności innowacyjnej jako kosztów kwalifikowanych (w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych). Przedstawiając problematykę innowacyjności, wskazuję również na regulacje prawne dotyczące możliwości finansowania działalności innowacyjnej przez programy operacyjne, szczególnie program operacyjny inteligentny rozwój (*Prawo zamówień publicznych instrumentem kreowania innowacyjnej gospodarki [w:] Instrumenty prawne oddziaływania na gospodarkę*, red. A. Powałowski, 2016).

Dokonując analizy problematyki kreowania innowacyjności przez system prawa zamówień publicznych, będącej elementem realizowanej polityki gospodarczej zarówno na poziomie Unii Europejskiej, jak i na poziomie prawa krajowego,

wskazywałem w swych kolejnych publikacjach na te przepisy prawa, których stosowanie może służyć osiągnięciu innowacyjności w dokonywanych zakupach. Wskazuję na istotny fakt, którym jest wielkość rynku zamówień publicznych szacowana na poziomie 19-20% PKB Unii Europejskiej. Podobnie szacowana jest wartość polskiego rynku zamówień publicznych (*Prawo zamówień publicznych instrumentem kreowania innowacyjnej gospodarki* [w:] *Instrumenty prawne oddziaływania na gospodarkę*, red. A. Powałowski, 2016). Oznacza to, że przez tę część rynku wydatkowane są znaczne środki na zakup dostaw, usług i robót budowlanych. Właściwe zastosowanie i wykorzystanie prawnych instrumentów określających zasady wydatkowania środków poprzez ten system może również skutkować osiągnięciem innych, „pozazakupowych” celów, na które wskazywałem wyżej oraz w większości moich publikacji będących podstawą niniejszego autoreferatu. Zamawiający, reprezentujący interes publiczny, podejmuje działania zmierzające do racjonalnego i efektywnego udzielenia zamówienia publicznego. Będąc jednocześnie związanym obowiązującym prawem musi realizować również inne cele wskazane przez prawodawcę, które mają być osiągnięte równocześnie z udzielanymi zamówieniami publicznymi. Wskazywałem również, co oczywiste, że przepisy prawa muszą również gwarantować ochronę zarówno interesu indywidualnego wykonawców, jak i ochronę zamawiających, którzy reprezentują interes publiczny, ten zaś interes publiczny nie zawsze musi być tożsamy z indywidualnym interesem zamawiającego (działającego w granicach prawa). Jako przykład braku tożsamości tych interesów wskazuję na zamówienia *in house*, które przedstawiam w odrębnym cyklu swych publikacji (m.in. *Zamówienia in house na tle nowych rozwiązań normatywnych* [w:] *Nowe prawo zamówień publicznych – kierunki modernizacji*, Prawo Zamówień Publicznych nr 4/2015, C.H.Beck; *O potrzebie zamówień "in house" w gospodarce odpadami. Uwagi de lege lata i de lege ferenda* [w:] *25 lat fundamentów wolności działalności gospodarczej. Tendencje rozwojowe*, red. J. Grabowski, K. Pokryszka, A. Hołda-Wydrzyńska, UŚ Katowice 2013).

Jak wskazuję w swych publikacjach, osiągnięcie celu realizowanego przez system zamówień publicznych, którym jest innowacyjność zakupów dokonywanych poprzez udzielane zamówienia publiczne, jest w dużym zakresie uzależnione od świadomości i woli zamawiającego. Innowacyjne podejście do zamówień publicznych może również pobudzać działania podmiotów funkcjonujących na rynku i występujących jako wykonawcy zamówień publicznych. Innowacyjność w zamówieniach publicznych

należy, moim zdaniem, ujmować w dwóch płaszczyznach: jako efekt oczekiwań i działań zamawiającego oraz jako efekt konkurowania wykonawców. Przy tym działania zamawiających są determinowane nie tylko potrzebą dokonania racjonalnego zakupu, mogą również wynikać z przepisów prawa uprawniających lub zobowiązujących do osiągnięcia, w ramach prowadzonych postępowań, efektów innowacyjnych.

Aby można było prowadzić postępowania ukierunkowane na innowacyjność w warunkach obowiązującego prawa zamówień publicznych niezbędne jest jak wielokrotnie wskazywałem, prawne zdefiniowanie tego pojęcia na gruncie prawa polskiego. Prawne zdefiniowanie innowacyjności określi ramy prawne działań zamawiającego, pozwoli również wszystkim uczestnikom rynku zamówień publicznych odnosić się i rozumieć owo zjawisko w sposób jednolity.

Wskazuję również, jako niezbędne działanie prawodawcy krajowego, na powiązanie pojęcia innowacyjności z politykami i celami realizowanymi poprzez system zamówień publicznych. System prawa zamówień publicznych powinien nie tylko definiować innowacyjność i określać jej rodzaje, powinien również wskazywać na inne cele (efekty) uzyskiwane przez stosowanie innowacyjności w zamówieniach publicznych. Dokonywanie zakupów innowacyjnych służy poprawie skuteczności i jakości usług publicznych, służy również inteligentnemu i zrównoważonemu rozwojowi. Dzięki zakupom innowacyjnym możemy uzyskiwać optymalne efekty z wydatkowanych środków publicznych, w tym dodatkowe korzyści gospodarcze, środowiskowe i społeczne. Rozwiązania innowacyjne, uzyskiwane przez system zamówień publicznych będą tworzyły innowacyjne produkty, innowacyjne usługi, które będą wpływały na wzrost gospodarczy.

Prawne zdefiniowanie innowacyjności, ważne dla zamawiających i wykonawców w zakresie relacji prawnych zachodzących pomiędzy tymi podmiotami, będzie służyło prawnej stabilizacji i pewności prawnej zamawiających oraz wykonawców. W swych publikacjach wskazuję, że jest to również szczególnie ważne dla innych podmiotów włączonych do systemu zamówień publicznych. W pierwszej kolejności wskazuję na organy kontrolujące zamawiających i udzielane zamówienia publiczne. Organów kontrolujących jest wiele i to te organy muszą wiedzieć i rozumieć, na czym polegają owe zamówienia innowacyjne tak aby działania innowacyjne zamawiającego nie były odbierane jako działania pozaprawne lub wręcz sprzeczne z prawem zamówień publicznych.

Dla prowadzonych badań ważne jest odwoływanie się do pojęcia innowacyjności zdefiniowanego w przepisach Unii Europejskiej jako jednego z działań służących przyszłemu wzrostowi gospodarczemu. Wskazuję, że prawodawca unijny słusznie nakazuje (sugeruje) zamawiającym publicznym wykorzystywać zamówienia publiczne jako służące optymalnemu wydatkowaniu środków i osiągnięciu dodatkowych korzyści między innymi poprzez uzyskiwanie produktów i usług innowacyjnych wspierających strategię „Europa 2020” na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju, sprzyjającego włączeniu społecznemu. W swych publikacjach przywołuję również rozporządzenie UE 1303/2013 określające strategię inteligentnej specjalizacji, w którym prawodawca unijny wskazuje na regionalne strategie innowacyjne, których celem jest uzyskanie przewagi konkurencyjnej przez rozwijanie i łączenie swoich mocnych stron w zakresie badań naukowych i innowacji z potrzebami biznesowymi w celu wykorzystywania pojawiających się możliwości rozwoju rynku. Podobnie w rozporządzeniu UE nr 1301/2013 prawodawca unijny wskazuje na innowacyjne działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz w rozporządzeniu UE nr 1304/2013, gdzie prawodawca unijny wskazuje na innowacje społeczne. Przywoływane akty prawne UE służą potwierdzeniu moich poglądów dotyczących niezbędności definiowania pojęcia innowacyjności oraz wskazują na różnorodność postrzegania tego pojęcia na gruncie przepisów prawa.

Prawodawca unijny na gruncie prawa zamówień publicznych pod pojęciem „innowacji” rozumie: wdrażanie nowego lub znacznie udoskonalonego produktu, wdrażanie nowej lub znacznie udoskonalonej usługi, wdrażanie nowego lub znacznie udoskonalonego procesu, w tym między innymi procesów produkcji, budowy lub konstrukcji, wdrażanie nowej metody marketingowej, wdrażanie nowej metody organizacyjnej w działalności przedsiębiorczej, organizowaniu pracy, lub relacjach zewnętrznych. Dla prawidłowego funkcjonowania innowacyjności jako jednego z celów, który może być osiągany poprzez system prawa zamówień publicznych, niezbędne jest, jak podkreślałem powyżej, implementowanie tego pojęcia do prawa polskiego.

Jak wskazuję w swych publikacjach, pojęcie innowacyjności powinno zostać ujęte, wzorem prawodawcy unijnego, w „słowniczku” ustawy. Nie powinno się on odnosić tylko, jak jest to ujmowane w kolejnych projektach nowelizacji Pzp implementujących dyrektyw UE z 2014 roku, jako przesłanka do zastosowania procedury partnerstwa innowacyjnego. Rozwiązanie przyjęte przez prawodawcę

krajowego, jak jednoznacznie wskazuję w publikacjach, nie będzie służyło szerokiemu rozumieniu tej instytucji, będzie odnosiło ją tylko do nowej procedury partnerstwa innowacyjnego, której celem jest zakup innowacyjnego produktu, usługi lub robót budowlanych niedostępnych na rynku. Podkreślam również fakt, że prawodawca krajowy w projekcie zmian Pzp tylko raz używa pojęcia innowacyjności, przyznając zamawiającemu możliwość określenia w opisie przedmiotu zamówienia wymagań między innymi związanych z innowacyjnością, nie określając, czym mają charakteryzować się owe wymagania. Przyjęta przez prawodawcę krajowego metoda implementacji powoduje, że innowacyjność nie jest pojęciem, które ma charakter uniwersalny na gruncie całej ustawy Pzp i zamawiający może posługiwać nim przy stosowaniu innych procedur niż partnerstwo innowacyjne. W swoich publikacjach przypominam, że w procedurze partnerstwa innowacyjnego przepisy dyrektyw UE określają zakup innowacyjny jako całkowicie niedostępny na dotychczasowym rynku. Przyjęcie pojęcia innowacyjności (w słowniczku ustawy) jako kategorii uniwersalnej będzie oznaczało możliwość posługiwania się w procedurach udzielania zamówień publicznych innowacyjnością w ujęciu szerokim jako poszukiwaniem nowocześniejszych, udoskonalonych produktów, lepiej zorganizowanych dostaw lub usług itp. Wskazuję, że tak przyjęte w Pzp określenie innowacyjności będzie dawało możliwość opisu przedmiotu zamówienia z odwołaniem się do innowacyjności w ujęciu szerszym, wyżej powoływanym. Podkreślam również, że ustawowa przesłanka dająca możliwości odwoływania się do pojęcia innowacyjności we wszystkich udzielanych zamówieniach publicznych będzie chroniła zamawiającego przed posądzeniem o naruszenie konkurencyjności. Jednocześnie wskazuje, że poszukiwanie zakupu innowacyjnego może być oceniane jako zagrażające naruszeniu konkurencyjności przez ograniczenie liczby potencjalnych wykonawców dysponujących innowacyjnymi produktami, dostawami, usługami lub robotami budowlanymi. Stosując rozwiązania innowacyjne zgodnie z obowiązującym prawem, zamawiający nie będzie popadał w konflikt z prawnymi regulami ochrony rynku przed działaniami niezgodnymi z prawem, w szczególności naruszającymi zasady uczciwej konkurencji. Wskazuję, że każde działanie zamawiającego ukierunkowane na innowacyjność zawsze będzie działaniem wymuszającym na wykonawcach stosowanie działań niosących za sobą nowsze i nowocześniejsze technologie, nowszą i lepszą organizację dostaw lub usług itp.

Niezależnie od sposobu i zakresu implementacji dyrektyw zamówieniowych z 2014 roku w swoich publikacjach przedstawiam działania zamawiającego, które mogą służyć innowacyjności, a które znajdują podstawy prawne w dotychczasowym stanie prawnym. Wszczynając postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego, w ramach którego zamierza uzyskać efekt innowacyjności, zamawiający musi mieć świadomość, że innowacyjne podejście do zamówień publicznych wymaga dostrzegania tego problemu na każdym etapie działań dotyczących przygotowania i prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Wśród działań zamawiającego wyodrębniam, w pierwszej kolejności, czynności zamawiającego związane z przygotowaniem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Identyfikując potrzeby zakupowe, zamawiający zobowiązany jest do dokonania opisu przedmiotu zamówienia, w ramach którego zamawiający może wskazywać na oczekiwane efekty innowacyjne uzyskiwane w efekcie dokonywanych zakupów. Dokonując opisu przedmiotu zamówienia, kiedy nie może w sposób obiektywny opisać przedmiotu zamówienia, wskazując na cechy indywidualizujące przedmiot zamówienia, zamawiający może posłużyć się pojęciem „lub równoważny”. Efektem takiego postępowania może być uzyskanie przedmiotu zamówienia na poziomie wyższym od opisanego. Podobnie efekt innowacyjności możemy osiągnąć wprowadzając możliwości złożenia oferty wariantowej, która to oferta musi spełniać oczekiwania określone przez zamawiającego, może również proponować rozwiązania odmienne od określonych przez zamawiającego, którymi mogą być rozwiązania innowacyjne (lepsze, udoskonalone itp.). W przypadku dopuszczenia składania ofert wariantowych wymogiem ustawowym jest obligatoryjne wprowadzenie kryteriów pozacenowych. Kolejnym działaniem zamawiającego, które może służyć uzyskaniu zamówienia innowacyjnego, jest określenie, w przypadku stosowania poszczególnych trybów udzielania zamówień, innych kryteriów niż cena odnoszących się do przedmiotu zamówienia wraz z podaniem znaczenia tych kryteriów i sposobu oceny ofert.

Przedstawiam również uprawnienie zamawiającego, który przed wszczęciem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego może przeprowadzić dialog techniczny w celu uzyskania doradztwa (między innymi od potencjalnych wykonawców) w zakresie opisu przedmiotu zamówienia. Efektem takiego doradztwa może być wskazanie, przez uczestniczących w tym dialogu potencjalnych wykonawców, na bardziej innowacyjne określenie przedmiotu zamówienia. W

zależności od przedmiotu zamówienia istotnym zagadnieniem dialogu technicznego może być przygotowanie specyfikacji istotnych warunków zamówienia lub określenie warunków umowy, wskazujących na rozwiązania o charakterze innowacyjnym. Analizując etap przygotowania postępowania, wskazuję również na możliwość posłużenia się pojęciem cyklu życia kupowanego produktu, który może obejmować w szczególności badania, rozwój, projektowanie przemysłowe, testowanie itp., czyli takie elementy dotyczące zamówienia, które bezpośrednio mogą przekładać się na innowacyjność zamówienia publicznego. Podobnie wskazuję na uprawnienia zamawiającego do określenia warunków, które muszą spełniać wykonawcy ubiegający się o zamówienie, a które mogą odnosić się np. do posiadania wiedzy i doświadczenia lub dysponowania odpowiednim potencjałem technicznym oraz osobami zdolnymi do wykonania przedmiotowego zamówienia. Warunki określone przez zamawiającego mogą odnosić się do wiedzy i doświadczenia dającego możliwość uzyskania efektu innowacyjności w udzielanym zamówieniu publicznym. Kolejnym działaniem zamawiającego, na które zwracam uwagę, mogącym służyć uzyskaniu efektu innowacyjności udzielanego zamówienia jest przeprowadzenie konkursu, w ramach którego zostanie wyłoniona praca konkursowa spełniająca innowacyjne oczekiwania zamawiającego, określone w regulaminie konkursu.

Kolejnym wskazywanym przeze mnie ważnym działaniem, służącym osiągnięciu efektu innowacyjności w zamówieniach publicznych, jest wybór trybu udzielenia zamówienia publicznego. Jak słusznie wskazuje prawodawca unijny, właściwymi trybami, służącymi innowacyjności są głównie tryby negocjacyjne. Należy zwrócić również uwagę na tryby postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, które składają się z kilku etapów tego postępowania i jednym z tych etapów jest preselekcja wykonawców. Oceną w tym przypadku może być jej oparcie na wymogach podmiotowych zdolności do realizacji zadania innowacyjnego. Wśród trybów spełniających takie przesłanki wskazuję na przetarg ograniczony, negocjacje z ogłoszeniem, dialog konkurencyjny. Podobnymi przesłankami podmiotowymi dokonywania wyboru kilku wykonawców do prowadzenia z nim negocjacji jest procedura negocjacji bez ogłoszenia, w którym to trybie zamawiający samodzielnie dokonuje wyboru i zaprasza określonych wykonawców (spełniających jego oczekiwania) do negocjacji. Oczywistym elementem postępowania, służącym innowacyjności są, jak przedstawiam w swych publikacjach, procedury zawierające etap negocjacyjny. Wskazuję między innymi na możliwość zastosowania dla

uzyskania zamówienia innowacyjnego trybu negocjacji z ogłoszeniem, którego jednym z etapów są negocjacje z wykonawcami, którzy złożyli niepodlegające odrzuceniu oferty wstępne. Negocjacje służą doprecyzowaniu lub uzupełnieniu opisu przedmiotu zamówienia lub warunków umowy w sprawie zamówienia publicznego. Doprecyzowanie lub uzupełnienie przedmiotu zamówienia albo warunków umowy może dotyczyć rozwiązań o charakterze innowacyjnym. Kolejnym trybem służącym osiągnięciu efektu innowacyjności jest dialog konkurencyjny, w którym zamawiający prowadzi dialog z wybranymi przez siebie wykonawcami do czasu, gdy porównując rozwiązania proponowane przez wykonawców, jest w stanie określić rozwiązanie lub rozwiązania najbardziej spełniające jego oczekiwania co do przedmiotu zamówienia. Negocjowanie warunków umowy, po wcześniejszym przekazaniu zaproszenia zawierającego określenie przedmiotu umowy, jest zasadniczym elementem trybu negocjacji bez ogłoszenia. W trybie tym zamawiający może również dopuścić złożenie oferty wariantowej. Kolejnym trybem opartym na negocjacjach jest zamówienie z wolnej ręki, jednak tryb ten tylko częściowo (ze względu na przesłanki jego zastosowania) może być wykorzystany dla realizacji zamówień innowacyjnych (*Przygotowanie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego i jego wpływ na innowacyjność udzielanego zamówienia (w:) Państwo a gospodarka. Kierunki zmian publicznego prawa gospodarczego*, red. H. Nowicki, P. Nowicki, Toruń 2016).

W ramach prowadzonych badań zagadnień publicznoprawnych dotyczących innowacyjności, która może być osiągnięta dzięki systemowi prawa zamówień publicznych, warto zwrócić uwagę na nową procedurę partnerstwa innowacyjnego. Dokonane to zostanie w związku z implementacją dyrektyw UE regulujących problematykę zamówień publicznych. Jak podaję w swych publikacjach, partnerstwo innowacyjne jest wprost procedurą ukierunkowaną na dokonywanie zakupów innowacyjnych. Moim zdaniem procedura ta będzie zastępowała dotychczasowe zamówienia, określane jako zamówienia przedkomercyjne (PCP *pre-commercial procurement*). Wskazuję na partnerstwo innowacyjne jako tryb udzielania zamówień publicznych, w którym zamawiającym stworzono możliwości nawiązania długotrwałej współpracy z wykonawcą lub kilkoma wykonawcami, a efektem tej współpracy ma być możliwość zakupu nowego, innowacyjnego produktu, usługi lub robót budowlanych. Partnerstwo innowacyjne jest nie tylko nową procedurą, jest też procedurą bardzo złożoną i długotrwałą oraz łączącą zamówienia w zakresie badań i rozwoju wraz z możliwością nabycia nowego, innowacyjnego produktu, usługi lub robót budowlanych

(*Partnerstwo innowacyjne [w:] Państwo a gospodarka. Instrumenty prawne realizacji zamówień publicznych*, red. H. Nowicki, P. Nowicki, Toruń 2015). Wprowadzenie tej procedury udzielania zamówienia publicznego moim zdaniem będzie musiało być powiązane ze zmianą przepisów prawnych dotyczących między innymi zasad wydatkowania środków publicznych. Jednym z elementów tej procedury jest możliwość poniesienia wydatków na część zrealizowanego zamówienia, jednak bez dokonania zakupu nowego innowacyjnego produktu. Przyczyną wcześniejszego rozwiązania umowy partnerstwa innowacyjnego może być brak możliwości uzyskania efektu, którego oczekiwał zamawiający.

W swych publikacjach stawiam tezę, że zamówienia publiczne mogą być bardzo ważnym instrumentem kreowania innowacyjnej gospodarki. Warunkiem jest umiejętne i właściwe wykorzystanie poszczególnych instrumentów systemu prawa zamówień publicznych służących możliwości uzyskania zakupu innowacyjnych dostaw, usług lub robót budowlanych. To państwo jest odpowiedzialne za stworzenie właściwych ram prawnych dla działań innowacyjnych poprzez system udzielanych zamówień publicznych.

Wprowadzenie ram prawnych dla zamówień innowacyjnych jest moim zdaniem warunkiem podstawowym i niezbędnym. Jednak to „innowacyjna” świadomość zamawiających będzie decydować na ile instrumenty prawne będą wykorzystywane dla dokonywania zakupów innowacyjnych. To zamawiający muszą chcieć i umieć korzystać z wyżej przedstawionych instrumentów prawnych. Innowacyjność w zamówieniach publicznych nierozzerwalnie wiąże się z tzw. inteligentnym zamawiającym i jego samodzielnością. Przy tym w odniesieniu do zamówień publicznych określenie „inteligentny” powinno odnosić się również do pozostałych uczestników systemu zamówień publicznych, szczególnie do organów kontroli, które to organy kontroli muszą „rozumieć” innowacyjność i inne cele realizowane poprzez zamówienia publiczne, szczególnie w kontekście stosowanych kryteriów kontroli. Dodatkowym problemem, również w kontekście innowacyjności zamówień publicznych, jest podejście uwzględniające tzw. ekonomiczną analizę prawa (*Law & Economics*). W ramach prowadzonych rozważań pozwalam sobie również sformułować tezę wskazującą, że to również gospodarka (wykonawcy przedsiębiorcy) kreuje innowacyjne zamówienia. Jednym z instrumentów służących osiągnięciu tego celu jest konkurencyjność wykonawców, oferujących w ramach

przepisów prawa oraz specyfikacji istotnych warunków zamówienia innowacyjne rozwiązania dotyczące przedmiotu zamówienia publicznego.

IV. Prowadzone badania naukowe dotyczące:

(Publikacje z tego zakresu zawarte są w odrębnym wykazie)

1. Innowacyjności w prawie zamówień publicznych,
2. Kontroli zamówień publicznych,
3. Zamówień „in house” w jednostkach samorządu terytorialnego, w zakresie gospodarki komunalnej,
4. Implementacji prawa UE z zakresu zamówień publicznych,
5. Zamówień publicznych w wybranych krajach UE.
6. Partnerstwa publiczno-prywatne.
7. Prawnych warunki podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce,
8. Prawnej kontroli administracji publicznej,
9. Sankcji administracyjnych.

V. Inne formy aktywności badawczej:

1. Od września 2011 r. do 30 września 2015 r. pełniłem funkcję koordynatora projektu „Dobre prawo – sprawne rządzenie” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Podstawą funkcjonowania projektu była umowa partnerska z Ministrem Administracji i Cyfryzacji, Uniwersytetem Warszawskim, Uniwersytetem Łódzki oraz Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim. Realizując projekt kierowałem przeprowadzeniem szkoleń z zakresu prawa administracyjnego dla 1557 pracowników z 301 jednostek samorządu terytorialnego oraz przygotowano 227 opinii prawnych. Współpracowałem z członkami polskiej delegacji Komitetu Regionów UE, dla których przygotowano 3 ekspertyzy oraz udzielono 140 godzin konsultacji w zakresie tematów będących przedmiotem prac Komitetu Regionów. Zorganizowałem we współpracy European Conservatives and Reformists Group in the Committee of the Regions międzynarodową konferencję „Projekty Smart Cities i znaczenie partnerstwa publiczno-prywatnego w implementacji programów europejskich”.

2. Uczestniczyłem w realizacji projektu: Rola państwa w procesach podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw - diagnoza istniejących

uwarunkowań i barier prawnych, perspektywy rozwoju 2011/03/D/HS5/03629, finansowanego przez NCN w ramach programu SONATA 2.

3. Brałem udział w pracach związanych realizacją projektu badawczego nt. Uwarunkowania rozwoju mleczarstwa polskiego w procesie integracji Polski z Unią Europejską. Grant KBN PBZ nr Z175/P06/97/10, zajmowałem się prawnymi aspektami zagadnień objętych projektem. Efektem udziału w projekcie jest publikacja oraz czynny udział (referaty) w kilku konferencjach naukowych.

4. Odbylem, dniach 16.03 - 21.03.2014 r., wyjazd naukowo-badawczy do Komisji Europejskiej, w trakcie którego uczestniczyłem w konferencji na temat: "Conference on Remedies in Public Procurement – State of Play, Challenges and Opportunities". Bruksela.

5. Odbylem, w dniach 28.08 – 9.09.2005 r., wyjazd naukowy do Moskwy w ramach grupy badawczej powołanej przez Instytut Pamięci Narodowej na zaproszenie Centralnej Dyrekcji Archiwów Rosyjskiej Federacji.

6. Wygrałem konkurs (finansowany ze środków UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego - wspólnie z drem Pawłem Nowickim) na przeprowadzenie badań i przygotowanie publikacji poświęconej regulacjom prawnym zamówień publicznych w wybranych 22 krajach UE. Badania zostały zrealizowane w 2011 roku i zakończyły się publikacją przedstawiającą systemy prawne zamówień publicznych w przedstawionych krajach Unii Europejskiej.

7. Prowadziłem wykłady dla pracowników Służby Celnej z zakresu Prawa zamówień publicznych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, finansowanych ze środków UE (po wygranym konkursie).

8. Prowadziłem Podyplomowe Studia Prawa Zamówień Publicznych dla pracowników Urzędu Miasta Toruń realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, finansowane ze środków UE(po wygranym konkursie).

VI. Wykaz wygłaszanych referatów na konferencjach i seminariach naukowych:

- 1. Referat: Zamówienia przedkomercyjne (PCP) i zamówienia publiczne na innowacyjne rozwiązania (PPI), a zamówienia publiczne w Polsce.** Konferencja „Program Horyzont 2020 dla Miast”. 10.05.2016 r. Warszawa IPPT PAN.

2. **Referat: Zasady udzielania zamówień w świetle nowych dyrektyw UE z 2014 roku.** Konferencja „Zamówienia publiczne - prawo i praktyka”. 5-6.11.2015 r. Toruń-Lysomice.
3. **Referat: Prawo zamówień publicznych instrumentem kreowania innowacyjnej gospodarki.** Konferencja Naukowa – Zjazd Katedr i Zakładów Prawa Gospodarczego Publicznego: „Instrumenty prawne oddziaływania na gospodarkę”. 27-28.09.2015 r. Gdańsk.
4. **Referat: Zamówienia *in house* na tle nowych rozwiązań normatywnych.** VIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Nowe Prawo Zamówień Publicznych – Kierunku Modernizacji”. 21-22.09.2015 r. Kraków.
5. **Referat: Podstawy prawne partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce.** Konferencja na szczeblu europejskim nt. „Projekty Smart Cities i znaczenie partnerstwa publiczno-prywatnego w implementacji programów europejskich”. 20.07.2015 r. Kruszwica.
6. **Referat: Partnerstwo innowacyjny w zamówieniach publicznych.** Konferencja naukowa „Rola państwa w procesach podnoszenia konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorców. Diagnoza istniejących uwarunkowań i barier prawnych, perspektywy rozwoju”. 5.12.2014. Toruń.
7. **Referat: Nowe dyrektywy zamówieniowe a polskie prawo zamówień publicznych, uwagi *de lege ferenda*.** Międzynarodowa Konferencja Naukowa: Prawo zamówień publicznych – stan obecny i kierunki zmian, XX- lecie systemu zamówień publicznych w Polsce. 20-21.11.2014 r. Warszawa.
8. **Referat: Środki ochrony prawnej w systemie kontroli zamówień publicznych.** Konferencja Międzynarodowa: Reforma prawa zamówień publicznych. 6-7.10.2014 r. Łódź.
9. **Referat: Interes publiczny a innowacyjność zamówień publicznych.** Konferencja: Nowoczesne zamówienia publiczne. Podsumowanie projektu - Nowe podejście do zamówień publicznych – szkolenie doradztwo. 5.11.2013 r. Warszawa.
10. **Referat: System zamówień publicznych a potrzeba ujednoczenia kontroli sądowej.** Konferencja: II Ogólnopolska Konferencja: Państwo a gospodarka. Instrumenty prawne realizacji zamówień publicznych w Polsce. 25.10.2013 r. Toruń.

11. **Referat: Partnerstwo publiczno-prywatne jako prawna forma realizacji zadań publicznych, w tym z wykorzystaniem środków UE.** Konferencja: Partnerstwo publiczno-prywatne jako prawna forma realizacji zadań przez jednostki samorządu terytorialnego. PPP w kontekście Funduszy Europejskich. 26.09.2013 r. Toruń.
12. **Referat: O potrzebie zamówień "in house" w gospodarce odpadami. Uwagi de lege lata i de lege ferenda.** Konferencja: Zjazd Katedr Publicznego Prawa Gospodarczego „25 lat fundamentów wolności działalności gospodarczej. Tendencje rozwojowe”. 23.-25.09.2013 r. Ustroń.
13. **Referat: Sądowa kontrola części systemu prawnej kontroli zamówień publicznych.** VI Konferencja naukowa: „Kontrola zamówień publicznych”. 17-18.06.2013 r. Wrocław.
14. **Referat: Umowa o podwykonawstwo – zmowa czy racjonalizacja działań?** Międzynarodowa Konferencja: „Ochrona konkurencji w zamówieniach publicznych”. 12.10.2012 r. Toruń.
15. **Referat: Kontrola uprzednia realizowana przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych.** Konferencja: Zamówienia publiczne jako instrument sprawnego wydatkowania środków unijnych. 17-18.09.2012 r. Sopot.
16. **Referat: Kontrola zamówień publicznych.** Konferencja: „Państwo – Prawo – Gospodarka”. 16.03.2012 r. Toruń.
17. **Referat System zamówień publicznych jako regulacja prawna kreująca innowacyjność.** Konferencja: „Nowe podejście do zamówień publicznych – zamówienia publiczne jako instrument zwiększania innowacyjności gospodarki i zrównoważonego rozwoju. Doświadczenia polskie i zagraniczne”. 20-21.06.2011 r. Kazimierz Dolny.
18. **Referat: Nowe podejście do zamówień publicznych. Zamówienia publiczne jako instrument zwiększania innowacyjności – szanse i bariery.** Konferencja: „Inwestor, wykonawca partnerami w realizacji inwestycji. Prawda czy fałsz”. 16.06.2011 r. Warszawa.
19. **Referat: Zamówienia „in house” i ich dopuszczalność w ustawie Prawo zamówień publicznych z perspektywy orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.** Międzynarodowa Konferencja: „Ekonomiczne i prawne zagadnienia zamówień publicznych, Polska na tle Unii Europejskiej”. 21-22.06.2010 r. Łódź.

20. **Referat: Ratio legis prawa zamówień publicznych.** Konferencja, „Ubezpieczenia grupowe na życie a prawo zamówień publicznych”. 17.06.2010 r. Toruń.
21. **Referat: Prawo zamówień publicznych – pojęcie i zakres regulacji.** Konferencja: „XV- lecie sytemu zamówień publicznych w Polsce”. 21-23.06.2009r. Toruń.
22. **Referat: Współpraca podmiotów publicznych i partnerów prywatnych zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym.** Konferencja: „Zmiany w systemie zamówień publicznych współfinansowanych ze środków Unijnych i realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego”. 26.03.2009 r. Toruń.
23. **Referat: Nowe rozwiązania w zakresie kontroli zamówień publicznych /w świetle nowelizacji z dnia 4 września 2008 r. o zmianie ustawy - Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw/.** Konferencja: „Efektywność udzielania i wykonywania zamówień publicznych”. 11-12.12.2008 r. Kraków.
24. **Referat: Zmiany ustawy Prawo zamówień publicznych a pozycja prawna uczestników postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.** Ogólnopolska Konferencja Prokuratorów RP: Zamówienia publiczne. 25-27.01.2008 r. Zakopane.
25. **Referat: Konstytucyjne podstawy samorządu terytorialnego w wybranych państwach Europy.** Konferencja: „Polska – Unia Europejska – Świat”. 13-14.05.2004 r. Toruń.
26. **Referat: Podmiotowość i zdolność prawna podmiotów prawa publicznego uczestniczących w zamówieniach publicznych, w związku z odpowiedzialnością za naruszenie dyscypliny finansów publicznych.** Seminarium dla członków Głównej Komisji Orzekającej. 25.11.2004 r. Bydgoszcz.
27. **Referat: „Kontrola zamówień publicznych realizowana przez wybrane organy” (korelacja pomiędzy zadaniami Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych, Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych, Najwyższej Izby Kontroli oraz innymi organami mogącymi ujawniać przestępczość w obszarze zamówień publicznych a Prokuraturą w skutecznym zwalczaniu tej przestępczości).** Ogólnopolska Konferencja

- Prokuratorów RP: „Zwalczanie przestępczości związanej z zamówieniami publicznymi”. 5-6.11.2004 r. Kiekrz.
28. **Referat: Samorząd terytorialny formą decentralizacji władzy publicznej w państwach europejskich.** Konferencja: „Problemy politologii na progu XXI wieku”. 15-17.05.2003 r. Toruń.
29. **Referat: Samorząd terytorialny na Pomorzu w II Rzeczypospolitej.** Konferencja: „Zjednoczenie Pomorza z Polską w 1920 roku. W 80. rocznicę”. 18-19.01.2000 r. Toruń.
30. **Referat: Kształtowanie się administracji publicznej w województwach wschodnich.** Konferencja: „Polska i Ukraina, sojusz wojskowo-polityczny po 80. latach”. 18-19.05.2000 r. Toruń.
31. **Referat: „Ogólnoteoretyczne zagadnienia kontroli. Wykonywanie czynności inspekcyjnych i kontrolnych w urzędach skarbowych w ramach nadzoru sprawowanego przez izby skarbowe”.** Seminarium dla pracowników Izb Skarbowych. 19-20.10.1999 r. Bydgoszcz.
32. **Referat: Prawne problemy restrukturyzacji organizacyjno-prawnej spółdzielczości mleczarskiej w Polsce /analiza porównawcza z organizacją tego sektora w krajach Unii Europejskiej/.** Konferencja: „Uwarunkowania rozwoju mleczarstwa polskiego w procesie integrowania Polski z Unią Europejską”. 11-12.09.1998 r. Toruń – Przysiek.
33. **Referat: Kontrola administracji publicznej w II Rzeczypospolitej.** Konferencja: „Drogi do niepodległości”. 10-11.11.1998 r. Toruń.
34. **Referat: Prawne aspekty procesu przekształceń własnościowych mienia komunalnego”.** Konferencja: „Problemy prywatyzacji przedsiębiorstw”. 4.11.1991 r. Toruń.
35. **Referat: Rola aktów normatywnych organów administracji państwowej w reformie gospodarczej.** Konferencja naukowa UMK. 03.1989. Toruń.
36. **Wystąpienie (w ramach panelu): Na ile zamówienia publiczne kreują rozwój innowacyjności.** Forum Innowacji, XX Forum Ekonomicznego. 7-8.09.2010 r. Rzeszów.
37. **Wystąpienie w ramach seminarium: Regulacje prawne z zakresu partnerstwa publiczno-prywatnego.** Seminarium: „Partnerstwo Publiczno-

Prywatne w zakresie zagospodarowania nieruchomości należących do PKP SA".
18.02.2015 r. Warszawa.

38. **Wystąpienie w ramach seminarium naukowego:** „Partnerstwo Publiczno-Prywatne. Analiza aktualnych problemów pranych”. 24.06.2014 r. Katowice.
39. **Wystąpienie w ramach seminarium naukowego:** „5 Lat Ustawy o Partnerstwie Publiczno-Prywatnym. Analiza problemów prawnych”. 27.02.2014 r. Katowice.
40. **Wystąpienie w ramach seminarium:** „Panel ekspertów w ramach projektu systemowego PARP i UZP, Nowe podejście do zamówień publicznych – szkolenia i doradztwo”. 28.12.2011 r. Warszawa.
41. **Wystąpienie w ramach seminarium:** „Panel ekspertów, Nowe podejście do zamówień publicznych - szkolenia i doradztwo”. 31.03.2011 r. Warszawa.

Henryk Adam Nowicki